

канд.арх. Ковальська О.Є.,
ottakoval@gmail.com, ORCID.ORG/0000-0003-3557-9293,
Київський національний університет будівництва і архітектури

ДИТЯЧІ ІГРОВІ ПРОСТОРИ В УМОВАХ ЩІЛЬНОЇ МІСЬКОЇ ЗАБУДОВИ

У статті описані різноманітні типи дитячих ігрових просторів, надані рекомендації щодо їх розміщення у щільній міській забудові, розглянуті варіанти зонування з врахуванням різного віку дітей, запропоновані архітектурно-планувальні рішення майданчиків, надані рекомендації щодо використання ігрового обладнання для дітей з різними фізичними можливостями.

Ключові слова: дитячий ігровий простір, дитячий майданчик, щільна міська забудова.

Постановка проблеми. В умовах розвитку сучасних районів міста зі щільною забудовою велике значення необхідно приділяти питанню забезпечення населення цих районів спортивно-рекреаційними зонами, у тому числі дитячими ігровими просторами. На сьогоднішній день серйозно постає проблема живого спілкування між дітьми, яке зараз замінюють комп'ютерні ігри, соціальні мережі та інше. Це призводить до того, що діти мало спілкуються з ровесниками, погано розвиваються фізично, свій вільний час проводять в небезпечних для здоров'я місцях. Існуючі дитячі майданчики, як правило, розраховані на використання дітьми 2-5 років, характеризуються одноманітністю та не завжди є небезпечними. Великою проблемою для районів із щільною забудовою є недостатність спеціально обладнаних місць відпочинку та проведення вільного часу не тільки дітям різного віку, але із різними фізичними можливостями та особливостями розвитку, а такий суспільний простір покликаний створювати атмосферу толерантності і людяності, привчити дітей, а згодом і їх батьків до різноманітності у людському суспільстві.

Аналіз останніх досліджень. Існуючі принципи «підтримуючого середовища» [3] для фізичного та духовного зростання дітей, мають відобразитися у міському оточенні, яке б сприяло розвитку самостійності та самоідентичності. Проблемою дитинства в умовах щільної міської забудови ще наприкінці 20 ст. займалися урбаністи та міські планувальники К. Лінч та Л. Чавла [1]. Ергономічні фактори які мають вплив на створення дитячих майданчиків вивчали В. Рунге та Т. Варна, але тема залишається **актуальною** і до кінця не вивченою.

Практичне значення роботи полягає в можливості залучення її результатів в подальших дослідженнях містобудівних утворень та гармонізації житлового середовища, використання результатів при будівництві житлових районів зі щільною забудовою. Матеріали наукового дослідження можуть бути використані у навчальному процесі при підготовці студентів-архітекторів та інших фахівців споріднених спеціальностей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Більше ніж 15% населення крупних і крупніших міст України є діти віком до 15 років включно. Зазвичай міста, де вони зростають, розглядаються як вороже для дітей середовище, звідки треба їх вивозити хоча б на літо. Перед архітекторами і урбаністами постало завдання зламати стереотипи і зробити українські міста місцем, де діти будуть відчувати себе не тільки щасливими, а насамперед, будуть зростати у комфортному і безпечному середовищі, яке не буде утискати дитячої свободи. Доволі несподіваними виявились результати досліджень з цієї теми виконані Луїз Чавла [1]. Місцями, де діти відчували себе найбільш комфортно, виявились найбідніші райони міст, райони спонтанної забудови, старі робочі райони тощо. А найбільш ізольовано діти відчували себе в благополучних містах США, Англії, Австралії і ПАР.

Аналізуючи дані дослідження можна дійти висновку, що дітям подобається проводити свій вільний час у місцях, де панує доброзичливий настрій, громадські місця відкриті і доступні для всіх, де є можливість знайти багато друзів і мати «свій» куточок для вільної гри, а також брати участь у подіях усередині співтовариства.

Для створення міського простору який би задовольняв вимоги комфорту і безпеки для дітей, які мешкають в урбанізованому середовищі і не ущемляв їх свободи, необхідно задовольнити наступні вимоги:

1) можливість **вільно пересуватися по району чи місту** без супроводу дорослих. Щоб задовольнити цю вимогу, необхідно приймати грамотні архітектурно-планувальні рішення, завдяки яким діти залишаються у безпеці від автомобільно-транспортного руху, також проблему загострюють ділянки вулиць, які позбавлені жвавого пішохідного руху, та ділянки, на яких відсутні магазини та інші підприємства обслуговування населення з великими вітринами і панорамними вікнами, які роблять вулиці більш безпечними. Вирішити дане питання можна завдяки «заспокоєнню руху» (traffic calming) за допомогою організації велодоріжок, розширенню тротуарів, розвитку мережі громадського транспорту, влаштування пішохідних зон у місті (рис.1). Треба зауважити, що ці кроки роблять безпечним пересування містом не тільки дітей, а і решти населення, включаючи людей ж обмеженими фізичними можливостями, а це, в свою чергу, підвищує рівень комфорту проживання в урбанізованому світі;

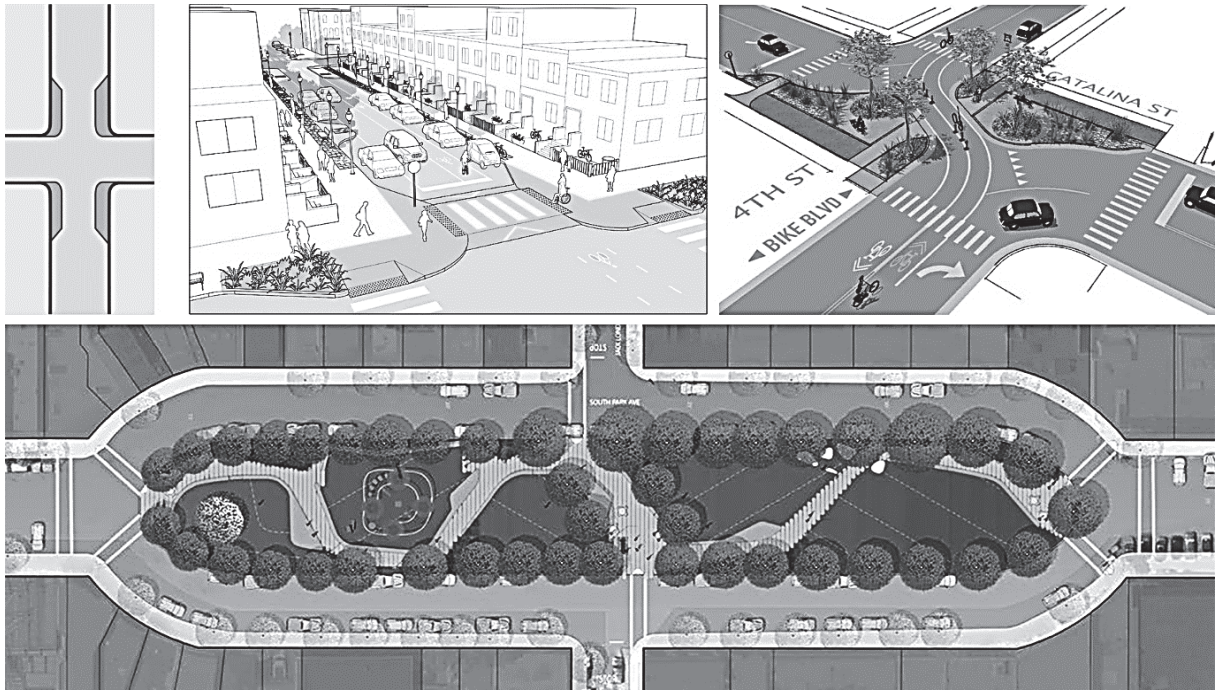

Рис.1. Приклади «заспокоєння автомобільного руху» в містах.

2) **гра на природі.** Більшість стандартних ігрових майданчиків, які широко використовуються в наших містах розраховані на гру певної вікової категорії дітей (3-5 років), крім того вони морально застаріли і не викликають у більшості дітей бажання проводити там свій вільний час. Не вирішеним залишається питання, де грати дітям середнього і старшого віку. Якщо стандартні ігрові майданчики частково замінити або доповнити пригодницькими дитячими просторами, з можливістю погратися з піском, землею, водою, полазити по деревах та елементах природного та штучного рельєфу, то це приблизить архітекторів до створення середовища, яке б могло задовольнити потреби юних дослідників (рис.2) [4].

Також особливу зацікавленість у дітей викликає гра на міських фермах, яка дає можливість їм доглядати за тваринами та рослинами в саду і на городі. У багатьох країнах західної Європи такі ферми отримали належне розповсюдження, а в деяких містах навіть фінансування. Якщо залучати дітей різного віку до проектування майданчиків (за допомогою проведення семінарів, воркшопів тощо), то можна отримати дуже несподівані дизайнерські, тематичні і типологічні рішення, які будуть однаково цікаві як для дорослих, так і для дітей [2]. Для гармонійного розвитку особистості при проектуванні дитячих ігрових майданчиків бажано використання натуральних матеріалів спокійних природніх кольорів із мінімумом пластмаси;

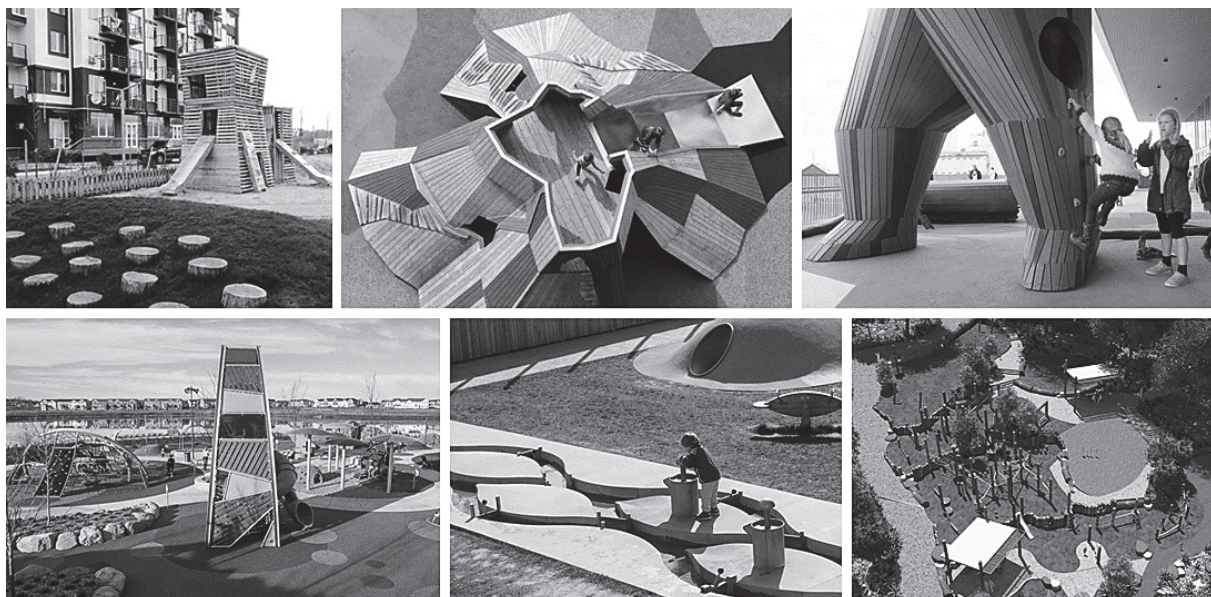

Рис.2. Приклади вирішення пригодницьких дитячих ігрових просторів.

3) потрібно давати дітям можливість **обґрунтовано ризикувати**. З одного боку простір у місцях зі щільною забудовою, де мають грати і проводити своє дозвілля діти різних вікових груп, має відповідати всім вимогам безпеки, але, як виявилось, ступінь свободи дитини в грі сьогодні сильно обмежена, в тому числі тими ж самими заходами безпеки, що не може не дратувати маленьких мешканців великих міст (рис.3).

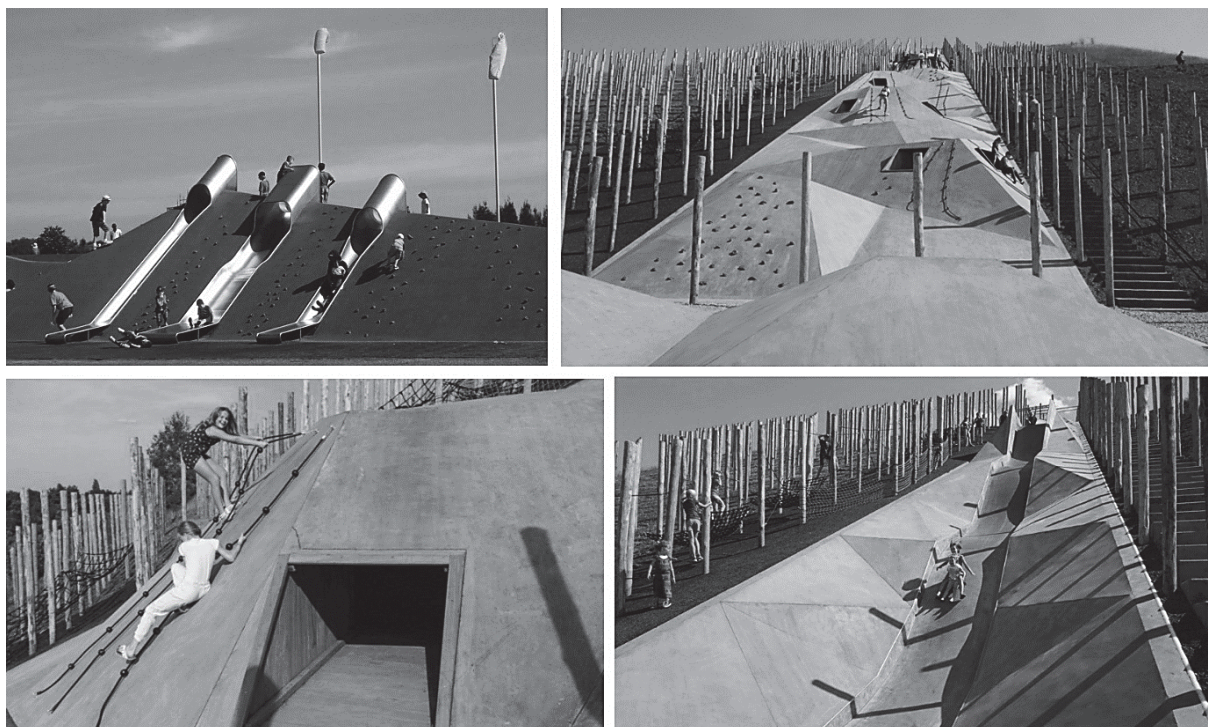

Рис.3. Приклади вирішення пригодницьких дитячих ігрових просторів.

Часто самі батьки не готові поступитися своєю обережністю і подарувати своїм дітям можливість ризикувати навіть заради підвищення пізнавальної активності. «Та існують окремі групи батьків, які відкидають надмірну опіку і виступають за надання дітям більшої свободи як у грі, так і в їх соціальних проявах». У дітей має бути право на те, щоб брати на себе частину ризиків і відповідальності у грі, бо інакше, вони не будуть готові до прийняття рішень у дорослому житті з одного боку, і що найголовніше, будуть схильні до поведінки, яка передбачає підвищену тягу до невиправданих ризиків у дорослому житті [3].

4) **Доступність.** «Діти з фізичними обмеженнями тільки тоді неповноцінні, коли вони стикаються з недоступним для них оточенням» [2]. Неможливість брати участь у будь чому – це гнітюче почуття для всіх, і тому майданчики повинні давати можливість всім без винятку дітям за їх бажанням грати на одному просторі. Ні в якому разі не можна розділяти гру дітей з фізичними і психічними особливостями, і дітей із задовільним здоров'ям. Ізолювати від соціума деяких дітей через їх стан здоров'я – це абсолютна жорстокість. Завдання для архітекторів полягає у тому, щоб не ділити дітей на різні групи і для кожної групи таких дітей передбачати ігрове середовище, а створити можливості для об'єднання всіх зацікавлених дітей для спільної гри.

При проектуванні елементів дитячих майданчиків, для можливості використання їх дітьми з різними можливостями та різного росту, доцільно, при наявності ігрових площин на різних висотах, передбачати можливість скористатися ними завдяки влаштуванням ручок, поручнів та сходинок на різних висотах. Окрім цього, влаштування пандусів може надати можливість дітям або їх батькам, які користуються кріслами колісними, під'їжджати впритул, і за бажанням, на рівні зі всіма, користуватися ігровим обладнанням.

Висновки

В нашій країні питання дитячих ігрових просторів у щільній міській забудові залишаються не освітленими і не вирішеними. Замало передбачити достатню кількість одноманітних дитячих майданчиків, недостатньо просто підтримувати їх в належному технічному стані, насамперед, важливо створювати ексклюзивні ігрові простори, де б усім дітям було насправді цікаво, які б надавали можливість для творчої гри, фізичного, психологічного і соціального розвитку дітей різного віку і з різними фізичними і психічними особливостями. Особливу увагу необхідно привернути до доступності дитячих ігрових просторів, де б всі діти, незалежно від їх стану здоров'я могли б із задоволенням проводити час і спілкуватись.

Список використаних джерел:

1. Louise Chawla. Growing Up in an Urbanizing World - United Nations Educational (2001) / 254 p.
2. Бичкова Д. Дитина грає: міські дослідження дитячого щастя.
<https://www.ar25.org/article/dytyachi-zabavky-miski-doslidzhennya-dytyachogo-shchastya.html>
3. Винникотт Д.В. Игра и реальность. — М.: Институт общегуманитарных исследований, 2002. – 288 с.
4. Для дітей з обмеженими можливостями <http://elitepark.net/produkcyu/dlya-detey-s-ogranichennymi-vozmozhnostyami/>

канд.арх. Ковальская О.Е.,
Киевский национальный университет строительства и архитектуры

**ДЕТСКИЕ ИГРОВЫЕ ПРОСТРАНСТВА В УСЛОВИЯХ ПЛОТНОЙ
ГОРОДСКОЙ ЗАСТРОЙКИ**

В статье описаны различные типы детских игровых пространств, даны рекомендации по их размещению в плотной городской застройке, рассмотрены варианты зонирования с учетом разного возраста детей, предложены архитектурно-планировочные решения площадок, даны рекомендации по использованию игрового оборудования для детей с различными физическими возможностями.

Ключевые слова: детское игровое пространство, детская площадка, плотная городская застройка.

Ph.D. Kovalska O.
Kiev National University of Construction and Architecture

CHILDREN RECREATION SPACES IN THE DENSE URBAN AREAS

The article describes various types of children playground spaces, recommends their placement in dense urban areas, considers zoning variants for different ages of children, suggests architectural and planning solutions for sites, makes recommendations on the use of playing equipment for children with different physical capabilities.

Keywords: children recreation space, playground, dense urban development.